

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет філології та соціальних комунікацій
Кафедра української мови та методики викладання фахових дисциплін
Кафедра української літератури та компаративістики

Затверджено
Вченою радою БДПУ
Протокол № 11
« 30 » березня 2017 р.
Голова вченої ради, ректор

І.Т. Богданов

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
з дисципліни
«Українська мова та література»

Освітній ступінь: бакалавр з нормативним терміном навчання (прийом на другий (третій) курс) на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста

Спеціальність (напрямок підготовки): 014 Середня освіта (Українська мова та література)
6.020303 Філологія. Українська мова та література
061 Журналістика
6.030301 Журналістика

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Зміст дисципліни.....	5
3. Критерії оцінювання	31
4. Список рекомендованої літератури.....	33

1. Пояснювальна записка

Програма фахового вступного випробування розроблена на основі Закону України «Про загальну середню освіту» та державних стандартів базової і повної середньої освіти.

Матеріал програми з української мови розподілено за такими розділами: «Фонетика. Графіка», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис», «Стилістика», «Орфоепія», «Орфографія», «Розвиток мовлення». Програма з української літератури містить наступні розділи: «Усна народна творчість», «Давня українська література», «Література кінця XVIII – початку XX ст.», «Література XX ст.», «Твори українських письменників-емігрантів», «Сучасна «молода» українська література», «Сучасна поезія», «Сучасна проза».

Мета фахового випробування на здобуття бакалавр з нормативним терміном навчання (прийом на другий (третій) курс): з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі диплома молодшого спеціаліста.

Форма фахового випробування – тестування.

Тест – це завдання стандартної форми, виконання якого дає можливість виявити рівень сформованості знань, умінь, навичок.

Час виконання тестових завдань – 180 хвилин.

Екзаменаційний тест складається із 100 завдань, з яких – 95 тестів закритого типу (з альтернативними вибірковими відповідями в 4-х варіантах) та 5 тестів відкритого типу (самостійна відповідь на питання, на утворення логічних пар, на визначення термінологічних понять, написання міні-творів, есе та інших форм творчої роботи).

Приклад тестового завдання

4. Визначте, який з рядків містить лише шиплячі звуки:

- 1) [з], [ш], [с], [х];
- 2) [х], [с], [ц], [ж];
- 3) [ж], [дж], [ч], [ш];
- 4) [з], [с], [ц], [дз].

97. Продовжте фразу:

До самостійних частин мови належать:.....

62. Тему роздвоєності людської особистості на зламі епох порушено у творі

- 1) «Марія»
- 2) «Тигролови»
- 3) «Вершники»
- 4) «Я (Романтика)»

99.Продовжіть.

У кіноповісті «Україна

Перелік дисциплін, що виносяться на фахове вступне випробування з української мови та літератури:

українська мова;
українська література.

2. Зміст дисципліни
2.1 Українська мова

Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
1. Фонетика. Графіка.	<p>Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв <i>я, ю, є, ї, щ</i>. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування <i>у-в, і-й</i></p>	<p>Абітурієнт повинен уміти: <i>Визначати</i> в словах голосні, тверді і м'які, дзвінкі й глухі приголосні, ненаголошені й наголошені голосні; ділити слово на склади; визначати звукове значення букв у слові. <i>Визначати</i> місце букв в алфавіті, розташовувати слова за алфавітом; розпізнавати явища уподібнення приголосних звуків, спрощення в групах приголосних, основні випадки чергування голосних і приголосних звуків, чергування <i>у-в, і-й</i></p>

<p>2. Лексикологія. Фразеологія</p>	<p>Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми</p>	<p><i>Пояснювати</i> лексичні значення слів; добирати до слів синоніми й антоніми та <i>використовувати</i> їх у мовленні; уживати слова в переносному значенні. <i>Знаходити</i> в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені групи слів; пояснювати значення фразеологізмів, приказок, прислів'їв, крилатих висловів, правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> їх у мовленні</p>
<p>3. Будова слова. Словотвір</p>	<p>Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах</p>	<p><i>Відділяти</i> закінчення слів від основи, <i>членувати</i> основу на значущі частини, <i>добирати</i> спільнокореневі слова, слова з однаковими префіксами й суфіксами; <i>розрізняти</i> форми слова й спільнокореневі слова, правильно <i>вживати</i> їх у мовленні; <i>визначати</i> спосіб творення слів</p>

<p>4. Морфологія. 4.1. Іменник</p>	<p>Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви <i>-а(-я)</i>, <i>-у(-ю)</i> в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові</p>	<p><i>Розпізнавати</i> іменники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, належність іменників до певної групи за їхнім лексичним значенням, уживаністю в мовленні; <i>визначати</i> основні способи творення іменників; правильно <i>відмінювати</i> іменники, <i>відрізняти</i> правильні форми іменників від помилкових; <i>використовувати</i> іменники в мовленні, <i>послугувуючись</i> їхніми виражальними можливостями</p>
<p>4.2. Прикметник</p>	<p>Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи)</p>	<p><i>Розпізнавати</i> прикметники, <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль; розряди прикметників за значенням; <i>утворювати</i> форми ступенів порівняння якісних прикметників, повні</p>

		<p>й короткі форми якісних прикметників; <i>розрізняти</i> основні способи творення відносних і присвійних прикметників; <i>відмінювати</i> прикметники; <i>відрізняти</i> правильні форми прикметників від помилкових</p>
4.3. Числівник	<p>Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>один, одна;</i> 2) <i>два, три, чотири;</i> 3) <i>від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят;</i> 4) <i>сорок, дев'яносто, сто;</i> 5) <i>двісті – дев'ятсот;</i> 6) <i>нуль, тисяча, мільйон, мільярд;</i> 7) збірні; 8) дробові. <p>Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників</p>	<p><i>Розпізнавати</i> числівники, <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди числівників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; <i>відрізняти</i> правильні форми числівників від помилкових; <i>добирати</i> потрібні форми числівників і використовувати їх у мовленні; <i>визначати</i> сполучуваність числівників іменниками</p>

4.4. Займенник	<p>Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників</p>	<p><i>Розпізнавати</i> займенники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди займенників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; <i>відрізнати</i> правильні форми займенників від помилкових, правильно <i>добирати</i> потрібні форми займенників і <i>використовувати</i> їх у мовленні</p>
4.5. Дієслово	<p>Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на <i>-но</i>, <i>-то</i>). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.</p> <p>Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і</p>	<p><i>Розпізнавати</i> дієслова, особливі форми дієслова, безособові дієслова; визначати загальне значення дієслова, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, часи й способи дієслів, дієвідміни, особливості словозміни кожної дієвідміни; <i>використовувати</i> один час і спосіб у значенні іншого; <i>розрізнати</i> основні способи творення дієслів, зокрема видових форм, форм майбутнього часу недоконаного виду, форм</p>

<p>пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на-но, -то.</p> <p>Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот</p>	<p>умовного та наказового способу дієслів; <i>відрізняти</i> правильні форми дієслів від помилкових.</p> <p><i>Розпізнавати</i> дієприкметники (зокрема відрізняти їх від дієприслівників), <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, особливості творення, відмінювання; <i>відрізняти</i> правильні форми дієприкметників від помилкових; <i>добирати</i> й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> дієприкметники та дієприкметникові звороти в мовленні. <i>використовувати</i> дієприкметники в мовленні.</p> <p><i>Розпізнавати</i> дієприслівники, <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, основні способи їх творення; <i>відрізняти</i> правильні форми</p>
--	--

		дієприслівників від помилкових; правильно <i>будувати</i> речення з дієприслівниковими зворотами
4.6. Прислівник	Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на <i>-о, -е</i> , утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу	<i>Розпізнавати</i> прислівники, <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди прислівників за значенням, ступені порівняння прислівників, основні способи творення прислівників; <i>відрізняти</i> правильні форми прислівників від помилкових; <i>добирати</i> й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> прислівники в мовленні
4.7. Службові частини мови	Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і	<i>Розпізнавати</i> прийменники, <i>визначати</i> їхні морфологічні ознаки, групи прийменників за походженням і за будовою; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i>

	<p>синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників</p> <p>Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток</p>	<p>форми прийменників у мовленні</p>
4.8. Вигук	<p>Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова. Правопис вигуків</p>	<p><i>Розпізнавати</i> вигуки, <i>визначати</i> групи вигуків за походженням; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> вигуки в мовленні</p>
5. Синтаксис 5.1. Слово-сполучення.	<p>Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені</p>	<p><i>Розрізняти</i> словосполучення й речення, сурядний і підрядний зв'язок між словами й реченнями; <i>визначати</i> головне й залежне слово в підрядному словосполученні; <i>визначати</i> поширені й непоширені словосполучення, типи словосполучень за способами вираження головного слова</p>

5.2. Речення	Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання)	<i>Розрізняти</i> речення різних видів: за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за складом граматичної основи, за наявністю чи відсутністю другорядних членів, за наявністю необхідних членів речення, за будовою, за наявністю чи відсутністю однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання
5.2.1. Просте двоскладне речення	Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження	<i>Визначати</i> структуру простого двоскладного речення, способи вираження підмета й присудка (простого й складеного), особливості узгодження присудка з підметом; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> прості речення

<p>5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні</p>	<p>Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок)</p>	<p><i>Розпізнавати</i> види другорядних членів та їхні типи й різновиди, <i>визначати</i> способи вираження означень, додатків, обставин, роль порівняльного звороту; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості другорядних членів речення в мовленні; правильно розставляти розділові знаки при непоширеній прикладці, порівняльному звороті</p>
<p>5.2.3. Односкладні речення</p>	<p>Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні</p>	<p><i>Розпізнавати</i> типи односкладних речень, <i>визначати</i> особливості кожного з типів; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості односкладних речень у власному мовленні</p>

<p>5.2.4. Просте ускладнене речення</p>	<p>Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні</p>	<p><i>Розпізнавати</i> просте речення з однорідними членами, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами (означеннями, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнювальними, та правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості таких речень у мовленні; правильно <i>розставляти</i> розділові знаки в них</p>
<p>5.2.5. Складне речення</p>	<p>Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному: 1) інтонація й сполучники або сполучні слова; 2) інтонація. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення</p>	<p><i>Розпізнавати</i> складні речення різних типів, <i>визначати</i> їхню структуру, види й засоби зв'язку між простими реченнями. <i>Добирати</i> й <i>конструювати</i> складні речення, що оптимально відповідають конкретній комунікативній меті. Правильно <i>розставляти</i> розділові знаки, <i>будувати</i> схему</p>

		такого речення
5.2.5.1. Складносу- рядне речення	Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення	<i>Розпізнавати</i> складносурядні речення, визначати сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення; комунікативно доцільно <i>використовувати</i> його виражальні можливості в мовленні
5.2.5.2. Складнопід- рядне речення	Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами: 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю	<i>Розпізнавати</i> складнопідрядні речення, <i>визначати</i> їхню будову, зокрема складнопідрядних речень з кількома підрядними, <i>відобразити</i> її в схемі складнопідрядного речення; <i>визначати</i> основні види підрядних речень, типи складнопідрядних речень за характером зв'язку між частинами. Правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості складнопідрядних речень різних типів у процесі спілкування

<p>5.2.5.3. Безсполучникове складне речення</p>	<p>Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:</p> <p>1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);</p> <p>2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).</p> <p>Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні</p>	<p><i>Розпізнавати</i> безсполучникові складні речення; <i>визначати</i> смислові відношення між їхніми частинами-реченнями (однорідними й неоднорідними), особливості інтонації безсполучникових складних речень; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості безсполучникових складних речень у мовленні</p>
<p>5.2.5.4. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку</p>	<p>Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку</p>	<p><i>Визначати</i> структуру складних речень з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості речень цього типу в мовленні</p>
<p>5.3. Способи відтворення чужого мовлення</p>	<p>Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог</p>	<p><i>Визначати</i> в реченні з прямою мовою слова автора й пряму мову, речення з непрямою мовою; <i>замінювати</i> пряму мову непрямою; правильно й доцільно</p>

		<i>використовувати</i> в тексті пряму мову й цитати; правильно <i>вживати</i> розділові знаки в конструкціях із прямою мовою та діалогом
6. Стилїстика	Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний, конфесійний), їх основні ознаки, функції	<i>Розпізнавати</i> стилї мовлення, визначати особливості кожного з них; <i>користуватися</i> різноманітними виражальними засобами української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування
7. Орфоепія	Відображення вимови голосних (наголошених і ненаголошених) через фонетичну транскрипцію. Відображення вимови приголосних звуків: 1) [дж], [дз̂], [дз̣]; 2) [г]; 3) [ж], [ч], [ш], [дж̂]; 4) груп приголосних (уподібнення, спрощення); 5) м'яких приголосних; 6) подовжених приголосних. Вимова слів з апострофом	<i>Визначати</i> особливості вимови голосних і приголосних звуків; <i>наголошувати</i> слова відповідно до орфоепічних норм
8. Орфографія	Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення <i>йо</i> , <i>ьо</i> . Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі.	<i>Розпізнавати</i> вивчені орфограми й <i>пояснювати</i> їх за допомогою правил; правильно <i>писати</i> слова з вивченими орфограмами, <i>знаходити</i> й <i>виправляти</i> орфографічні

	<p>Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис <i>нта нну</i> прикметниках і дієприкметниках, <i>не</i> з різними частинами мови.</p>	<p>помилки на вивчені правила</p>
<p>9. Розвиток мовлення</p>	<p>Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст як середовище функціонування мовних одиниць. Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Класифікація текстів за сферою використання, метою, структурними особливостями. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення</p>	<p>Уважно <i>читати, усвідомлювати</i> й <i>запам'ятовувати</i> зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне та другорядне. Критично <i>оцінювати</i> прочитане. <i>Аналізувати</i> тексти різних стилів, типів і жанрів. <i>Будувати</i> письмове висловлення, логічно викладаючи зміст, підпорядковуючи його темі й основній думці, задуму, обраному стилю та типу мовлення, досягати визначеної комунікативної мети. <i>Уміти</i> формулювати, добирати доречні аргументи і приклади, робити висновки, висловлювати власну позицію, свій погляд на ситуацію чи</p>

		<p>обставин; правильно <i>структурувати</i> текст, використовуючи відповідні мовленнєві звороти. <i>Знаходити</i> й <i>виправляти</i> похибки та помилки в змісті, побудові й мовному оформленні власних висловлювань, спираючись на засвоєні знання</p>
--	--	--

2.2 Українська література Усна народна творчість

Специфіка фольклору. Фольклористика як наука. Ліричні фольклорні жанри. Календарна обрядовість.

Походження терміна «фольклор», «широке» і «вузьке» розуміння терміна. Синкретичність, народність фольклору, його національна специфіка. Обсяг понять «фольклор України» і «український фольклор». Український фольклор як система регіональних традицій. Сільське середовище побутування фольклору. Фольклор автентичний і вторинний. Особливості побутування фольклору в міському середовищі. Специфіка фольклору (в порівнянні з художньою літературою): усність, колективність, анонімність, традиційність, варіативність, стереотипність, імпровізаційність. Фольклористика як наука, її предмет, завдання, методи, проблематика. Теорія фольклору та історія фольклору. Польова (збиральницька) і теоретична (інтерпретаційна) фольклористика. Фольклорний жанр, його визначення, ознаки. Класифікація фольклорних жанрів: провідні підходи. Система жанрів українського фольклору. Фольклорні жанри та їх класифікація. Поетика і художній метод фольклору. Мова фольклору. Загальна характеристика календарно-обрядових і соціально-побутових пісень. Тематика, зміст, образи народних балад і дум. Історичні пісні «Зажурилась Україна», «Чи не той то хміль».

Давня українська література

«Слово о полку Ігоревім»: образи та художня специфіка. Історична основа «Слова о полку Ігоревім». Питання часу, місця написання та авторства твору. Образи «Слова о полку Ігоревім», засоби їх характеротворення. Жанр, ритміка, зображувально-виражальні засоби. «Слово о полку Ігоревім» (1185) – найвеличніша пам'ятка літератури Київської русі. Історія відкриття та видання. Найважливіші етапи вивчення «Слова». Історична основа твору. Літописні пам'ятки про похід Ігоря Святославича. Питання про автентичність «Слова». Проблема авторства та жанру твору. Композиція твору. Образи. Патріотизм «Слова». Художні особливості твору. Художні переклади та переспіви «Слова о полку Ігоревім».

Українська література пізнього середньовіччя: джерела, система жанрів.

Григорій Сковорода як видатний український філософ і письменник.

Загальна характеристика суспільно-політичних та філософських поглядів Григорія Сковороди. Художня творчість письменника як своєрідний перехідний етап від давньої до нової літератури. Вчення Сковороди про три світи. Ідея «сродної праці» як засобу досягнення людиною особистого щастя.

«Байки Харківські» як вираження суспільно-філософських та морально-етичних поглядів Григорія Сковороди: утвердження чесності, доброти, працьовитості, скромності, природного розуму, дружби людей, осуд жадоби, багатства, чинів, високих титулів («Пчела і Шершень»).

Літературна спадщина Івана Вишенського в контексті епохи.

Модель біографії Івана Вишенського, прийнята наукою. Світогляд письменника, його особливості. Провідні твори письменника, проблема їх поширення і впливу на українську культуру. Особливості стилю послань І. Вишенського. Історична основа, проблематика, образи «Послання до єпископів».

Література кінця XVIII – початку ХХ ст.

І.Котляревський як зачинатель нової української літератури. Жанрово-стильова та художня своєрідність поеми «Енеїда». Новаторство драматургії І.Котляревського. Особливості композиції та характеротворення «Наталки Полтавки». «Енеїда» – перший твір нової української літератури. Жанр твору. Сюжет «Енеїди». Образи «Енеїди» в світлі проблем позитивного героя в сатирично-гумористичному творі. Різні точки зору на стильову домінанту поеми (явище бароко, класицизму, просвітительського реалізму). Поема як енциклопедія українських старожитностей та специфічна картина суспільних взаємовідносин в Україні кінця XVIII ст.

«Наталка Полтавка». Новаторство драматурга. Соціально-побутовий характер конфлікту п'єси. Життєва основа драми. Полемічна спрямованість. Народність твору. Життєва переконливість дійових осіб, майстерність їх індивідуалізації. Художня досконалість твору. Історико-культурне значення драми.

Становлення нової української прози. Творчість Г.Квітки-Основ'яненка як явище просвітительського реалізму. Тематично-жанрові групи української прози Г. Квітки–Основ'яненка. Психологізм повісті «Маруся». Г.Квітка-Основ'яненко – основоположник художньої прози в новій українській літературі. Гуманістичний ідеал просвітительського реалізму в українських повістях та оповіданнях Г.Квітки-Основ'яненка. Особливості художнього методу письменника. Концепція позитивного героя.

Реалістично-сентиментальна проза Г.Квітки-Основ'яненка «Маруся». Психологізм повісті, розкриття душевного світу героїв. Певна ідеалізація селянського побуту. Гармонія у змалюванні людських настроїв і картин природи. І.Франко про Г.Квітку-Основ'яненка як творця «людової повісті», одного “з перших того роду творців у європейських письменствах”.

Періодизація творчості Т.Шевченка. Жанрово-тематичне розмаїття, стильові особливості творів раннього періоду (балади, соціально-побутові поеми, драма «Назар Стодоля»). Історична основа, актуальність проблематики поеми «Гайдамаки». Історія дослідження життя і творчості Тараса Шевченка. Становлення поета. Традиції попередньої української літератури й новаторство. Критика про перші видання творів Шевченка («Кобзар», 1840). Лірика раннього періоду, її мотиви, жанри, образи, органічний зв'язок з усною народною творчістю. Новаторство Шевченка в жанрі балади. Художня майстерність творів цього жанру. Шевченкові балади у фольклорному та світовому контексті.

Життєва основа змісту соціально-побутових поем Т.Шевченка, соціальний характер конфлікту, новий герой. Ідейно-тематичне спрямування поеми «Катерина», життєва основа сюжету. Символічний характер головного образу. Проблематика поеми «Мар'яна-черниця», своєрідність її композиції, образна система, особливості вірша.

Романтичне зображення боротьби козацтва проти турецько-татарських поневолювачів («Іван Підкова», «Гамалія»), оспівування героїки народного повстання проти польсько-шляхетського гніту («Тарасова ніч»). Історичні

джерела та літературний генезис поеми «Гайдамаки». Злободенність проблематики, новизни порушеної теми. Традиції у змалюванні гайдамаків і підхід Шевченка в цьому плані. Ідейна концепція твору. Жанрова своєрідність твору, особливості його композиції, характер зображення образів-персонажів (Ярема, Залізник, Гонта, Оксана, кобзар). Особливості стилю, вірша.

Зв'язок із суспільним життям, традиціями української драматургії перших десятиріч XIX ст. (творчість І.Котляревського, Г.Квітки-Основ'яненка). Особливості творчого методу Шевченка-драматурга. «Назар Стодоля» як історично-побутова драма. Конфлікт твору, образи дійових осіб, характер їх художнього розкриття. Особливості композиції.

Розвиток української прози середини XIX ст.: жанрово-тематичне багатство. Новаторство П.Куліша у створенні жанру історичного роману. Художній світ письменницької спадщини Пантелеймона Куліша

Біографічні відомості про автора. Особливості світогляду письменника. Хутірська філософія. Питання періодизації творчості. Прозовий доробок: тематика, жанрові різновиди, образи. Особливості жанру історичного роману Пантелеймона Куліша «Чорна рада». Вальтерскотівські традиції у творі. Образна система роману. Композиційні особливості. Жанрові модифікації малої прози письменника.

Місце реалізму в творчості письменників 40 – 60-х років XIX ст. «Народні оповідання» Марка Вовчка як якісно нове явище в українській прозі. Новаторство прози Марка Вовчка.

Питання авторства Марка Вовчка в літературознавстві. Мала проза Марка Вовчка українською мовою: специфіка оповіді, образ оповідача, художня специфіка. Марко Вовчок – продовжувачка традицій попередників (Г. Квітка-Основ'яненко, М. Гоголь, Т. Шевченко). «Народні оповідання» Марка Вовчка як якісно нове явище в українській прозі: проблематика; образ жінки-трудівниці; гнівний осуд кріпосництва. Народність художніх засобів оповідань. Твори романтично-баладного характеру, їх художні особливості. Поетика українських повістей письменниці. Жанри й тематика творів Марка Вовчка російською мовою. Творчість Марка Вовчка російською мовою, її тематично-художня специфіка. Формування принципу художнього психологізму у прозі Марка Вовчка. Значення творчості Марка Вовчка для розвитку української літератури.

Українська драматургія в середині XIX століття. М.Костомаров – зачинатель української історичної драматургії. Перші українські трагедії «Сава Чалий» і «Переяславська ніч». Особливості драматургії Пантелеймона Куліша. Драматичні твори Юрія Федьковича.

М.Костомаров – зачинатель української історичної драматургії. Перші українські трагедії «Сава Чалий» і «Переяславська ніч». Фольклорна основа драми «Сава Чалий», часове зміщення й довільне трактування історичного факту. Історизм твору «Переяславська ніч»; висунення на перший план особистої драми закоханих романтизованих героїв. Перший у новій українській літературі образ мужньої жінки-патріотки.

Особливості драматургії Пантелеймона Куліша. Драматична трилогія як відображення історіософських поглядів письменника. Значення перекладацької спадщини, літературно-критичної і видавничої діяльності письменника.

Драматичні твори Юрія Федьковича.

Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я». Основні віхи життя І. Нечуя-Левицького. Творчість письменника – новий імпульс розвитку української літератури. Загальна характеристика творчості. «Кайдашева сім'я» – соціально-побутова повість-хроніка. Реалізм твору, сучасна (вічна) актуальність проблеми батьків і дітей. Українська ментальність, гуманістичні традиції народного побуту й моралі. Утвердження цінностей національної етики засобами комічного.

Розвиток українського роману у другій половині XIX ст.: жанрово-тематичне багатство. Новаторство Панаса Мирного у створенні жанру соціально-психологічного роману. Проблематика, жанрова своєрідність композиційно-сюжетно структура, система образів роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні».

Життєвий і творчий шлях. Суспільно-політичні та літературно-естетичні погляди. Творче продовження традицій попередників «Хіба ревуть воли, як ясла повні?..» Панаса Мирного як соціально-психологічний роман. Проза Панаса Мирного 80 – 90-х рр. XIX ст.: проблематика, ідейно-тематичне спрямування, образи.

Іван Карпенко-Карий (Іван Тобілевич). Творча біографія драматурга. Гострота сатири у п'єсі «Сто тисяч». «Хазяїн» як зразок сатиричної комедії соціального змісту. Оригінальність Івана Карпенка-Карого як комедіографа. Естетичні погляди Івана Карпенка-Карого, втілені у діалогії.

Іван Франко. Життєвий і творчий шлях митця. Світогляд, літературно-естетичні погляди. Періодизація поетичної творчості: лірика «молодечого романтизму»; поезія пророцтва й бунту; філософія «болю існування»; трансцендентність художнього слова; поезія духовної катастрофи.

Проблематика поеми «Мойсей»: реалізація мотиву неволі і виходу з неволі; паралель «стародавній Ізраїль – Україна»; художнє розкриття причини трагедії Мойсея. «Пролог» до поеми та його спрямування. Образ «цілого чоловіка» у філософських поемах Івана Франка. Проблема «вождя для народу» та її вирішення у філософських поемах Івана Франка.

Ідейно-тематичне багатство новелістики М.Коцюбинського. Поєднання реалізму та імпресіонізму в повісті «Тіні забутих предків». Багатство міфопоетичного світу в повісті «Тіні забутих предків». Творчий підхід у використанні фольклору, міфології у повісті «Тіні забутих предків».

Провідні мотиви та стильові особливості лірики Лесі Українки. Жанрово-тематичне багатство, філософська, національна та морально-етична проблематика драматургії Лесі Українки («Лісова пісня»). Утвердження ролі художнього слова як зброї у визвольній боротьбі народу. Заклик до визвольної боротьби («Contra spem spero»). Утвердження духовно багатого творчого життя людини в драмі-феєрії «Лісова пісня». Жанрові особливості, тип конфлікту драми, фольклорні джерела та образна система. Філософська ідея вірності високим ідеалам.

Філософська, феміністична, морально-етична проблематика повістей О.Кобилянської («Земля», «У неділю рано зілля копала»). Психологічна характеристика героїв. Проблематика повісті «Земля». Тема трагічного становища селянства, обездоленого і залежного від влади землі. Відповідність авторської концепції, вираженої в образній формі, історичній правді, історичній тенденції свого часу. Філософський зміст твору «В неділю рано зілля копала». Модифікація фольклорних образів. Оригінальне психологічне трактування драматичного конфлікту народної пісні. Глибока психологізація вчинків героїв повісті; поетизація краси почуттів, піднесених до рівня високої трагедії.

Василь Стефанник. Здобутки українського експресіонізму.

Період творчих шукань. Новаторство письменника. «Камінний хрест» – психологічне розкриття теми еміграції. Історична основа твору. Сюжетно-композиційні особливості. Трагічна подія – композиційний центр новел Стефанника. Драматизм конфлікту, емоційна загостреність зображуваного. Багатозначність символічних образів. Ідея нерозривної єдності Івана Дідуха з полем, рідною землею. Останній танець Івана Дідуха перед від'їздом із села як символ трагізму і розпачу прощання з рідним краєм.

Література ХХ ст.

Загальна характеристика поезії П. Тичини. Поетика збірок 20-х років. Своєрідність індивідуального стилю. Зміни естетичних орієнтирів у 30-х роках.

Творчість Володимира Сосюри: Патріотичні та інтимні мотиви творів поета. Щирість його ліричного самовираження. Образ України, ідея нерозривної єдності людини з рідною землею, алегоричність образів («Сад»). Патріотичний пафос поезії «Любіть Україну!».

Юрій Яновський «Подвійне коло». Творча біографія митця. Романтичність світовідчуття і стилю. Історична правда, життєві реалії як поштовх до художнього узагальнення. Умовність зображення («Подвійне коло»), ідея протиставлення загальнолюдських вартостей класовим. Проблема розпаду роду, родини як трагедія народу. Ідея нетлінної вартості національних основ буття, спадковості поколінь, духовної пам'яті, вірності.

Творчість Миколи Хвильового: жанри, проблеми, стильові особливості. Життєвий і творчий шлях. Провідна роль у літературному житті 20-х років. Романтичність світобачення. Тематичне і стильове розмаїття його прози. «Я (Романтика)» – новела про добра і зло в житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і обов'язком.»

Новаторський характер драматургії Миколи Куліша. Біографічні відомості. Художні особливості творчості М. Куліша раннього періоду творчості. Інтертекстуальність як важлива риса творчості М.Куліша.

Жанрово-тематичне багатство сатиричної спадщини Остапа Вишні. Новаторство письменника у створенні жанру усмішки. Ідейно-художня своєрідність «сільських», «закордонних», «мисливських» та інших усмішок. Майстерність засобів комічного зображення дійсності.

Жанрово-тематичне розмаїття сатиричної спадщини (памфлети, фейлетони, гуморески, оповідання, новели, пародії, нариси, мемуари). Новаторство митця у створенні жанру усмішки, її особливості: м'який гумор,

влучність, дотепність, іронічність, обов'язкова присутність «всюдисущого автора» – усміхненого, іронічного, проникливого (в ліричних відступах, окремих репліках оповідача). Утвердження засобами «позитивного гумору» народної моралі, ідеалів добра. Тематичне багатство та художня довершеність усмішок Остапа Вишні (сільських, кримських, закордонних, автобіографічних, мистецьких, мисливських та ін.). Особливості індивідуального стилю творів Остапа Вишні. Могутній, рідкісний талант гумориста. Пошуки нових прийомів і засобів творення комічного. Глибоке знання життя, людей. Провідні засоби творення комічного. Освоєння і дальший розвиток традицій вітчизняної та світової (сатиричної) літератури й народної творчості. Розмаїття художніх форм, неповторність гумористичного письма. Тонке відчуття комічного, осягнення його природи і законів, перевага м'якого, доброго гумору, майстерні діалоги, обігравання влучних деталей. Світла сонячна тональність гуморесок Остапа Вишні. Народні витоки гумору митця (гіпербола, каламбур, парадокс, іронія, гротеск, доказ від зворотного, нанизування однотипних понять, контрасти неспівпадіння, русизми, різні прошарки розмовної лексики, риторичні фігури, звуконаслідувальні слова тощо). Словесні, ситуаційні і словесно-ситуаційні засоби гумору.

Олександр Довженко – письменник і кінорежисер. Новаторство митця у створенні жанру кіноповісті. Актуальність національної та морально-філософської проблематики у кіноповістях «Україна в огні», «Зачарована Десна» та у «Щоденнику». Новаторство митця у створенні жанру кіноповісті. Синтез художньої літератури і засобів кіномистецтва: модифікація класичної повісті, у якій є традиційний сюжет і розкриття характерів, монтаж окремих епізодів і картин, вирішальна роль кадру, докладно описаного епізоду-картини, детальна розробка діалогу, увага до кольорів, переміщення просторових і часових площин. «Україна в огні» – чесна і неприхована правда про гіркі уроки Другої світової війни. Зображення воєнних подій через трагедію української землі, страждання і понівечені долі окремих людей. Велич простої людини на війні. Проблема джерел патріотизму. Художні особливості, риси експресіоністичного стилю в кіноповісті. Несправедлива критика твору у добу тоталітаризму. Соцреалістичний канон та сміливий естетичний пошук у творчості митця. Національні та загальнолюдські проблеми у кіноповістях, їх філософська заглибленість, масштабність думки, романтичний пафос. Формування нового типу особистості, сім'ї, міжнаціональних відносин; гуманізм, філософічність, народнопоетична основа творів.

Проблемно-тематичне коло «Щоденника» – своєрідного літописа історії війни, справжньої енциклопедії страждань українського народу – і водночас складного філософсько-літературного твору. Гнівне викриття тоталітаризму, державного ладу антинародного СРСР, злочинної КППС, гнилої системи керівництва червоної армії, закріпаченого українського села. Зображення денационалізованого учительства, низького рівня так званої радянської культури, насильства соцреалізму над мистецтвом, свавілля над його творцями, згубні наслідки русифікації. Роздуми про національну історію, її уроки; проблеми національної самосвідомості, історичної пам'яті, виховання молоді, становища вчителя. Гуманістичний пафос щоденникових записів, щире

вболівання за долю української нації. Багатоликий образ України у «Щоденнику», пророкування її трагічного майбутнього. Геніальний дар всебачення і провісництва. Роздуми про власну творчу долю і про мистецтво. «Щоденник» як джерело до вивчення історії життя митця та історії трагічної доби. Філософічність записів, їх афористичність. Сильові особливості мемуарних записів: емоційна схвильованість, пристрасність, багатство риторичних засобів, глибокий душевний біль. Історія написання, перші публікації «Щоденника», пошуки літературознавцями повного тексту. О.Довженко – спадкоємець традицій Т.Шевченка.

Андрій Малишко «Пісня про рушник». Відомий український поет і його пісні, що стали народними. Патріотичні почуття, найвищі духовні цінності в них. Художні засоби донесення до читача ідей патріотизму, гуманізму, історичної пам'яті. Ліризм поезій А. Малишка.

Твори українських письменників-емігрантів

Художнє осмислення теми голодомору у творчості Уласа Самчука («Марія»), Василя Барки («Жовтий князь»). Трансформація біблійних мотивів та образів. Жанрова специфіка творів, їх стильові особливості. Роман «Марія» – трагічний життєпис українського селянства в добу тоталітаризму. Жанрові особливості твору (роман-хроніка, художня агіографія). Побудова роману в манері художнього життєпису святих і подвижників християнської церкви (агіографічний жанр). Три частини роману – хронологічне відображення основних етапів страдницького життя головної героїні – Марії («Книга про народження Марії», «Книга днів Марії», «Книга про хліб»). Філософська система духовності українського селянства (Бог, земля, праця, рід, честь). Морально-етична проблематика.

Художнє осмислення трагедії голодомору в романі В.Барки «Жовтий князь». Життєва основа твору. Жанрова своєрідність (сімейна хроніка, роман-мартиролог). Багатоплановість і композиційні особливості роману. Основні ідейно-тематичні лінії твору: реалістичне змалювання трагедії голодомору, психічний стан людини в умовах голоду на рубежі смерті, метафізичне (духовне) пояснення буттєвих, апокаліптичних процесів у суспільстві. Трагічна доля родини Катранників.

Проза І.Багряного – художній документ тоталітарної епохи. Показ духовної незламності «багрянівської людини» в романах і повістях («Сад Гетсиманський», «Тигролови», «Огненне коло»). Художня трансформація біблійних мотивів та образів. Майстерність неоромантичної поезики творів. Автобіографічний зміст творів. Жанрово – тематичне багатство прози митця (романи: «Тигролови», «Сад Гетсиманський», «Людина біжить над прірвою», повісті: «Огненне коло», «Маруся Богуславка», «Буйний вітер»). Автобіографічність, наскрізний гуманістичний пафос прозового доробку, його життєствердний мотив. Неоромантизм індивідуального стилю, образи-символи, фольклорні засоби поезики. Сильний тип української людини – головний герой прози І.Багряного. Поняття «багрянівська людина». Екзистенційна тенденція у його творах. Своєрідність стилю І. Багряного-прозаїка. Емоційно напружений, експресивний, високохудожній стиль творів митця.

Роман «Сад Гетсиманський» як художній документ сталінської епохи.

Поєднання документалізму, публіцистичності та художнього вимислу. Новаторство автора у створенні жанру «тюремно-табірного» роману. Реалістичний та містичний плани в романі. Поєднання зовнішньої детективної сюжетної лінії та внутрішньої психологічної. Роман як енциклопедія радянської політичної в'язниці. Біблійні мотиви та їх роль у розкритті ідейного задуму твору. Актуальність проблематики твору. Стильові особливості роману: синтез суворого реалізму та романтичної стихії. Викривальний пафос у змалюванні страхіття сталінських катівень. Глибокий психологізм, майстерність у використанні засобів психологічного зображення героя.

Національна ідея та її художнє втілення у романі І.Багряного «Тигролови». Жанрова своєрідність твору - авантюрний, пригодницький роман, його риси: напружений сюжет; мотив гонитви; «розкиданість» експозиції; екзотика далекосхідної природи. Автобіографічність твору. Динаміка сюжету, його неоромантизм. Роль умовної образної символіки та фольклору у розкритті невмирущості людського духу. Риси неоромантичного світобачення в романі. «Тигролови» як новаторське явище в українській літературі: синтез пригодницького жанру, національної ідеї та сильної особистості.

Євген Маланюк. Коротко про письменника. Художнє осмислення буттєвих проблем, ностальгічні мотиви, філософічність поезій одного з «пражан».

Українське шістдесятництво: суспільно-естетична природа, витоки і наслідки. Національна, гуманістична та патріотична ідея та її художнє втілення у поезії В.Симоненка. Жанрово-тематичне розмаїття сатиричної спадщини митця. Синтез романтизму та неонародництва як визначальні риси світовідчуття поета. Демократизація суспільного життя у добу «хрущовської відлиги» – світоглядне підґрунтя шістдесятницького руху. Основні риси другого етапу ренесансу в українській літературі 60-х років ХХ століття. Дискусії навколо поняття «шістдесятництво» в літературознавстві. Світоглядні ідеї шістдесятників, неонародницькі тенденції в їх творчості. Активізація національно-патріотичних та гуманістичних ідей. Світоглядна роздвоєність офіційного шістдесятництва. Естетичні наслідки шістдесятницького руху в українській літературі. Український літературний процес у роки «застою». Репресії щодо інтелігенції, їх причини та згубні наслідки для української літератури. Роль УГС у розгортанні дисидентського руху.

Неонародницькі тенденції в поетичній творчості В.Симоненка: переконаність у суспільному призначенні літератури. Гуманістичне спрямування поезії: гостре, шевченківське співчуття людям, знедоленим і покритим; утвердження самоцінності життя конкретної особистості. В.Симоненко – поет національної ідеї. Суперечливість образу України.

Іван Драч «Балада про соняшник».

Невтомний шукач нового змісту і нової форми поезії. Переосмислення жанру балади. «Балада про соняшник» – поетичний роздум про суть мистецтва, процес творчості. Символічність образу соняшника, сонця. Висока вартість нетлінних скарбів людської душі – щедрості, доброти.

Дмитро Павличко «Два кольори». Основні відомості про поета, перекладача. Громадянські мотиви лірики. Образно-притчевий зріз часу, історії народу, проблеми нації, окремої людини. Пісенна лірика поета, її популярність.

Ліна Костенко. Художнє утвердження духовних та історичних цінностей українського народу в романі «Маруся Чурай». Мужня життєва позиція Л.Костенко у «застійну» добу: відсутність конформізму, «внутрішнього цензора», будь-якої заідеологізованості.

Роман «Маруся Чурай» – енциклопедія духовного життя України ХУІ століття. Історична основа та фольклорні джерела твору. Жанрово-композиційні особливості. Утвердження безсмертя українського народу та його пісні. Морально-етична проблематика твору.

Творчість Григора Тютюнника як явище неореалістичної прози в українській літературі ХХ ст. Продовження традицій у створенні жанру психологічної новели. Особливості «тютюнниківського» стилю. Творчий внесок Гр.Тютюнника в розвиток української психологічної новели. Жанрові особливості новелістики митця. Несправедлива критика і замовчування творів Гр. Тютюнника за «асоціальність», відсутність «актуальних проблем і героїв» у «застійний період». Поетизація кохання як найвищого злету людських почуттів («Три зозулі з поклоном»). Художня майстерність психологічної деталі та подробиці, «ліплення» героїв виключно засобами мови. Гр.Тютюнник – представник психологічного реалізму в українській прозі ХХ сторіччя.

Філософські та художні виміри «естетики страждання» Василя Стуса (збірки «Зимові дерева», «Свіча в свічаді», «Веселий цвинтар», «Палімпсести», «Дорога болю»). Амбівалентність образу України – «рідної чужини» – в поезії В.Стуса. Трагічна доля поета в добу тоталітаризму. Огляд поетичних збірок («Птах душі», «Зимові дерева», «Веселий цвинтар», «Палімпсести», «Дорога болю»). Внутрішня суперечливість образу України - «рідної чужини», його фольклорні та літературні джерела («На колимськiм морозі калина», «Сосна із ночі випливла, як щогла», «За літописом Самовидця», «Яка нестерпна рідна чужина», «Горить сосна» та ін.). Естетична та експресивна функція біблійних образів у ліриці В.Стуса («Господи. Гніву пречистого», «Немає Господа на цій землі», «Гойдається вечора зламана віть», «Як тихо на землі», «О Боже, тиші дай» та ін.). Екзистенційна ідея «трагічного стоїцизму» в поезії В.Стуса. Образ ліричного героя: мотиви самоти, «самособоюнаповнення», «невгнутої чесності». Символіка художнього часопростору тюремної лірики («Уже Софія відструменіла», «Весь обшир мій – чотири на чотири», «Тюремних вечорів смертельні алкоголі», «Терпи, терпи – терпець тебе шліфує», «Невже я сам – один на цілий світ», «Церква святої Ірини», «Сто дзеркал спрямовано на мене» та ін.). Сильові особливості лірики В.Стуса: ускладнена метафорична образність, експресивність вислову, герметизм та ін.

Сучасна «молода» українська література

Історико-культурна картина літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст. (на шляху до нового відродження). З'ява нового літературного покоління. Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 90-х років, його риси. Літературні угруповання (Бу-Ба-Бу, «Нова дегенерація», «Пропала грамота», «ЛуГоСад» та ін.). Утворення АУП (Асоціації українських письменників). Література елітарна і масова. Сучасні часописи та альманахи.

Сучасна поезія

Поліфонічність ліричних голосів, присутність різних стильових тенденцій (Л. Талапай, П. Мов-чан, Б. Нечерда, В. Герасим'юк, І. Іов, І. Малкович, В. Махно, О. Лишега, Н. Дзюбенко, А. Мойсієнко, І. Андрусак та ін.). Постмодерністський калейдоскоп сучасного світу: гра зі словом, образом, «чужим» текстом тощо, стильовий і тематичний еkleктизм, наскрізна іронічність. Ігор Римарук. «Різдво», «Зірка», «Обнови» Болісні роздуми про місце людини у складному сучасному світі, про важливість збереження вічних цінностей, себе в час апокаліпсису. Група Бу-Ба-Бу Юрій Андрухович. «Пісня мандрівного спудея», «Казкар», «Астролог», «Балада повернення» Віктор Неборак. «Сад», «Генезис літаючої голови», «Гра»

Олександр Ірванець. «До французького шансоньє», «Тінь великого класика» латажність, карнавальна рефлексія як своєрідний захист художньої свідомості від суспільних катаклізмів переходової доби. Підсвідоме відбиття цієї доби.

Василь Слапчук. «Місто», «Село», «Тлумачення поезії»

«Багата уява, чутлива совість і висока духовність» поета. Поетичні медитації як вияв індивідуального модерного погляду на «вічний» (традиційний) світ.

Сергій Жадан. «Музика, очерет...», «На цьому майдані...», «Тут, певно, колись було море...» Образне осмислення стоїчних, духовно наповнених відчуттів сучасної людини на тлі вихолощеного буття.

Сучасна проза

Її пошуковість, експериментаторство. Сучасний світ, людина у міфологіях, відчуттях, рефлексіях, в ігровому полі авторської уяви, іронії, гротеску. Поєднання різних стильових тенденцій, конкретики сучасного життя з універсальністю часопростору (проза Ю. Андруховича, О. Ульяненко, В. Медведя, Є. Пашковського, Ю. Іздрика, В. Діброви, Є. Кононенко, С. Процюка, Ю. Гудзя та ін.)

Галина Пагутяк. «Ранок без вечора», «Потрапити в сад», «Душа метелика» Узагальнююча візія сучасного світу в новелах письменниці. Впевнений наголос на духовності, внутрішніх гуманних потенціях людини. Витончена, прихована гра уяви, фантазії зі звичними, буденними епізодами як модерністичне розгортання наскрізної метафори. Притчевість, філософічність новелістики письменниці.

Оксана Забужко. «Казка про калинову сопілку»

Вічні філософські категорії життя і смерті, добра і зла, любові й ненависті крізь призму оновленого міфу про двох сестер, втіленому в українській народній казці «Про вбиту сестру і калинову сопілку».

Тарас Прохасько. «Від чуття при сутності» (фрагмент) Відчуття життя, буттєвої присутності як об'єкт художнього відтворення. Філософія часу, миті, вічності. Ідея самотності як блага існування особистості.

3. Критерії оцінювання

Екзаменаційний тест складається із 100 завдань, з яких – 95 тестів закритого типу (з альтернативними вибірковими відповідями в 4-х варіантах) та 5 тестів відкритого типу (самостійна відповідь на питання, на утворення логічних пар, на визначення термінологічних понять, написання міні-творів, есе та інших форм творчої роботи).

Від 1-го до 95-го завдання за кожну правильну відповідь нараховується 0,8 бала.

Кількість правильних відповідей за тестові питання	Бал за 200-бальною шкалою оцінювання	Кількість правильних відповідей за тестові питання	Бал за 200-бальною шкалою оцінювання
0	100,0	48	138,4
1	100,8	49	139,2
2	101,6	50	140,0
3	102,4	51	140,8
4	103,2	52	141,6
5	104,0	53	142,4
6	104,8	54	143,2
7	105,6	55	144,0
8	106,4	56	144,8
9	107,2	57	145,6
10	108,0	58	146,4
11	108,8	59	147,2
12	109,6	60	148,0
13	110,4	61	148,8
14	111,2	62	149,6
15	112,0	63	150,4
16	112,8	64	151,2
17	113,6	65	152,0
18	114,4	66	152,8
19	115,2	67	153,6
20	116,0	68	154,4
21	116,8	69	155,2
22	117,6	70	156,0
23	118,4	71	156,8
24	119,2	72	157,6
25	120,0	73	158,4
26	120,8	74	159,2
27	121,6	75	160,0
28	122,4	76	160,8
29	123,2	77	161,6
30	124,0	78	162,4
31	124,8	79	163,2

32	125,6	80	164,0
33	126,4	81	164,8
34	127,2	82	165,6
35	128,0	83	166,4
36	128,8	84	167,2
37	129,6	85	168,0
38	130,4	86	168,8
39	131,2	87	169,6
40	132,0	88	170,4
41	132,8	89	171,2
42	133,6	90	172,0
43	134,4	91	172,8
44	135,2	92	173,6
45	136,0	93	174,4
46	136,8	94	175,2
47	137,6	95	176,0

Від 96-го до 100-го завдання за кожен відповідь нараховується від 0 до 4,8 бала в залежності від повноти відповіді.

3,7 - 4,8 балів - завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки та пропозиції аргументовано і оформлено належним чином.

2,5 – 3,6 балів - завдання виконано повністю, але допущено незначні неточності у визначеннях термінологічних понять чи оформленні (граматичні, орфографічні, пунктуаційні, стилістичні помилки); або при належному оформленні завдання виконано не менш ніж на 80%.

1,3 – 2,4 балів - завдання виконано менш ніж на 60%, за умови належного оформлення; або не менш ніж на 80% якщо допущені незначні помилки у визначеннях термінологічних понять або оформленні (граматичні, орфографічні, пунктуаційні, стилістичні помилки).

0 – 1,2 балів - завдання виконано менш ніж на 40%, без належного оформлення, зі значними помилками у визначеннях термінологічних понять або оформленні (граматичні, орфографічні, пунктуаційні, стилістичні помилки).

Отже, за 5 тестів відкритого типу вступник може набрати від 0 до 24 балів.

Остаточна конкурсна оцінка (**КО**) за 200-бальною шкалою (від 100 до 200) формується за формулою:

$$\mathbf{КО} = \mathbf{ЗТ} + \mathbf{ВТ},$$

де **ЗТ** – бали за виконання тестів закритого типу (див. таблицю); **ВТ** – бали за виконання тестів відкритого типу (від 96-го до 100-го).

4.Список рекомендованої літератури

Українська мова

1. Авраменко О.М., Коваленко Л.Т. Українська мова та література. Збірник тестових завдань / О.М. Авраменко, Л.Т. Коваленко. – Вид.2-е, випр. і доповн. – К. : Грамота, 2008. – 212 с.
2. Волощак М. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання / М. Волощак. – Видавничий центр «Просвіта». – Київ, 2003. – 160 с.
3. Граматика української мови для учнів, абітурієнтів і студентів / Укладач О.А. Російська. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2003. – 288 с.
4. Гриценко Т.В. Українська мова та культура мовлення / Т.В. Гриценко. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 536 с.
5. Гуйванюк Н.В. та ін. Українська мова. Схеми, таблиці, тести: Навч. посіб. / Н.В. Гуйванюк, О.В. Кардашук, О.В. Кульбабська. – Львів : Світ, 2005. – 304 с.
6. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Українська мова. Довідник. – Вид. перероб. і доп. – К. : Освіта, 2002. – 255 с.
7. Українська мова. Тести. 5 – 12 класи: Посібник / За ред. Н.В. Гуйванюк. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 376 с.
8. Український правопис / АН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – 4-е вид., випр. й доп. – К., 2004. – 240 с.
9. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису: Навч. Посібник / М.І. Фурдуй. – К. : Либідь, 2004. – 272 с.
10. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови / І.П. Ющук. – К. : Освіта, 2002. – 288 с.

Українська література

1. Білоус П.В. Історія української літератури XI – XVIII ст. : навч. посіб. / П.В. Білоус. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 424 с.
2. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / За ред. проф. О.Д. Гнідан. – К.: Либідь, 2005. Кн. 1. – 624 с.
3. Історія української літератури XX ст.: У 2-х кн. / За ред. В. Дончика.- К.:Либідь,1998.–Кн.2.–453с.
4. Історія української літератури. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 568 с.
5. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінця XIX – поч. XXI ст. : підручник: у 10 т. / Юрій Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2013 – Т. 1., 2013 – Т. 2.
6. Українське слово. Хрестоматія української літератури XX ст.: У 4-х кн./ Упор. В. Яременко.–К., 1994.–Т.1., 1994.–Т.2., 1994.–Т.3., К.,1996.–Т.4.
7. Гроно нездоланих співців. Літературні портрети укр. письменників XX ст. / Навч. посібн. для вчителів / Упор. В. Кузьменко.-К.: Укр. письм., 1997.–С.266–283.
8. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури. – К.: Академвидав, 2006. – 500 с.
9. Сучасна українська белетристика: координати «Коронації слова»: монографія / Миколаївський національний університет імені В.О.

Сухомлинського; за заг. ред С.В. Підпригори. – Миколаїв: Іліон, 2014. – 306 с.

10. Історія української літератури: ХХ – поч. ХХІ ст. : навч. посіб : у 3 т. / [В.І. Кузьменко, О.О. Гарачковська, М.В. Кузьменко та ін.] ; за ред В.І. Кузьменка. – К.: Академвидав, Т.1. – 2013. – 592с.

Інформаційні ресурси

1. *Бердянський державний педагогічний університет*. – Режим доступу : <http://bdpu.org/>
  2. *Медіатека* читального залу Інституту філології та соціальних комунікацій БДПУ.
  3. *Бібліотека Літера*. – Режим доступу : <http://ukrlitera.ru/>
  4. *Бібліотека української літератури*. – Режим доступу : <http://www.ukrlib.com.ua/>
  5. *Електронна бібліотека української літератури*. – Режим доступу : <http://www.utoronto.ca/elul/>
  6. *Ізборник*. Історія України ІХ–ХVІІІ ст. Першоджерела та інтерпретації. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/>
  7. *Поетика*: Бібліотека української поезії. – Режим доступу : <http://poetry.uazone.net/>
  8. *Українська шара*. – ЛІТЕРА–Електронна бібліотека. – Режим доступу : <http://litera-ua.livejournal.com/>
  9. *Український центр*: освітньо-інформаційний ресурс. – Режим доступу : <http://www.ukrcenter.com/library/default.asp>
  10. *Чтиво*. – Електронна бібліотека. – Режим доступу : <http://chtyvo.org.ua/>
- EXLIBRIS**: українська електронна бібліотека : історія, публіцистика, художня література. – Режим доступу : <http://exlibris.org.ua/>